

'Klimaatdebat gaat niet om wetenschap maar om botsing van ideologieën'

OPINIE - Martijn van Calmthout en Maarten Keulemans – 13/02/12, 06:00

Een activist van Greenpeace steekt een houtwerk met 'CO2' in de brand ter protest bij een bijeenkomst van de Duitse partij SPD. © ANP

Is het niet beter om achteraf te constateren dat het meeviel, dan te moeten vaststellen dat we een vermijdbare ecologische ramp over ons hebben afgeroepen? Dat vragen Volkskrant-redacteuren Martijn van Calmthout en Maarten Keulemans zich af.

Daar waren ze weer, de klimaatsceptici. Onder het mom van wetenschap lieten 16 hoogleraren, bestuurders en industriëlen [weten](#): de aarde warmt helemaal niet meer op, en het broeikasgas CO2 wordt volkomen ten onrechte gedemoniseerd (O&D, 11 februari).

Het woord wetenschap viel wel 14 keer en de auteurs hadden allemaal voorvoegsels als hoogleraar en voormalig directeur, dus wie bent u om het niet te geloven?

Gedeeltelijk hebben de heren (het zijn allemaal oudere mannen) gelijk. Inderdaad staat de opwarming van de aarde al zo'n 10 tot 15 jaar nagenoeg stil. Het is wel warmer dan zo'n vijftig jaar geleden, maar nóg warmer wil het al jaren niet worden. Dat geeft aan dat er van een lineaire, een-op-een-relatie met CO2 geen sprake is en we niet in rap tempo opmarcheren richting afgrond, zoals Al Gore destijds suggereerde.

Het andere wat klopt is dat niet 'onweerlegbaar' vaststaat dat de mens de aarde opwarmt - een woord dat voor Nobelprijswinnaar natuurkunde Ivar Giaever aanleiding was zijn lidmaatschap van het natuurkundegenootschap APS op te zeggen. 'Onweerlegbaar' is een vies woord in de wetenschap en al helemaal in de klimaatwetenschap, omdat het idee van wetenschap nu net is dat uitspraken geldig zijn totdat er feiten opduiken die de uitspraak onderuit halen. 'Onweerlegbaar' is ook niet dat de zwaartekracht morgen nog werkt (al lijkt het de meeste fysici wel erg aannemelijk).

Toeval

Wat de klimaatsceptici echter vergeten, is dat de meeste aanwijzingen wel één kant op wijzen. 'Onweerlegbaar' is dat CO2 infraroodstraling absorbeert en weer naar alle kanten uitzendt, de reden waarom atmosferen met veel CO2 warmte beter vasthouden dan atmosferen zonder CO2. Dat gegeven alleen al, gecombineerd met de waargenomen sprong in oppervlaktetemperaturen tussen 1975 en 2000, maakt het aannemelijk dat de dampkring opwarmt door menselijk toedoen.

En die stilstand? Nog altijd is het goed denkbaar dat er sprake is van toeval. Statistici schatten de kans dat de opwarmende aarde tussentijds even een decennium ophoudt met opwarmen, afhankelijk van de rekenwijze, tussen de 5 en 55 procent, en volgens onder meer NASA wordt de stagnatie simpel verklaard door een paar koelere La Niña-jaren.

Maar ook is denkbaar dat er iets meespeelt dat de wetenschap nog niet goed begrijpt. Een zelfcorrectie van het klimaat misschien, of een rem op de opwarming die we nog niet kennen. Dat laatste roept natuurlijk de gewetensvraag op: is er dan niet ook een onbekende factor die de warmte in de jaren tachtig en negentig extra omhoog heeft gestuwd? Ook dat is vooralsnog niet principieel uit te sluiten.

Ramp

De hamvraag waar alles uiteindelijk op neerkomt is deze: hoe groot is precies de 'forcering' van CO₂? Hoeveel warmer zou het zijn op aarde als je de hoeveelheid CO₂ verdubbelt? De schattingen daarvan hebben een onzekerheidsmarge, en die luistert nauw: het vertaalt zich al snel naar een opwarming die best meevalt, of juist naar een ramp van wereldformaat - dat kan ook.

Dat is, in zeer grove contouren, de wetenschap waarmee we het moeten doen. Alles wat daarop volgt, is politiek en geen wetenschap meer. De critici hebben gelijk dat er politieke, maatschappelijke en economische krachten zijn die er baat bij hebben hel en verdoemenis te preken. Maar omgekeerd laten ook veel critici zich leiden door belangen, uiteenlopend van het in stand houden van de olie-economie tot de typisch Amerikaanse afkeer van staatsbemoedienis.

In dat licht moeten we ook de briefschrijvers begrijpen. Zo is het veelzeggend dat de brief mede werd ondertekend door ruimteondernemers Burt Rutan en Jack Schmitt en door twee oud-Exxon-topmannen (Edward David en Roger Cohen). Van de 16 ondertekenaars zijn er 12 helemaal geen klimaatwetenschapper; 9 hebben duidelijke banden met de industrie.

Krachtenveld

Het 'klimaatdebat' gaat meestal dan ook niet om wetenschap, maar om een botsing tussen ideologieën. Aan de ene kant is er het conservatieve, liberaal-rechtse idee van een leefstijl van eigenbelang en overconsumptie die alles bij het oude laat; anderzijds is er het progressieve idee van een maatschappij die vooruitdenkt en zich door regulering aanpast aan de 'onweerlegbare' werkelijkheid van een planeet met 7 miljard bewoners en een eindige voorraad grond- en brandstoffen. In dat intens gepolitiseerde krachtenveld vullen beide kampen de wetenschappelijke onzekerheidsmarges naar eigen believen in en misbruikt zowel links als rechts de wetenschap om zijn gelijk te halen.

Eén argument blijft echter onderbelicht. Moeten we iedere aanwijzing dat er een onomkeerbare klimaatramp in de lucht hangt niet serieus nemen? Zelfs al is het bewijs nog niet sluitend, dan nog kun je je afvragen of het wel verantwoord is het perspectief van een snelle zeespiegelstijging, de ontwrichting van grote delen van de wereld en grondige ontregeling van de natuur niet serieus te nemen.

Liever achteraf constateren dat het best meeviel, dan straks moeten vaststellen dat we een ecologische ramp over ons hebben afgeroepen die we hadden kunnen voorkomen.

Martijn van Calmthout en **Maarten Keulemans** zijn wetenschapsredacteur van *de Volkskrant*.